

s.remissvar@regeringskansliet.se

Livsmedelsverkets yttrande över remiss från Socialdepartementet angående Bättre tillsammans – förslag till en uppdaterad nationell cancerstrategi

Sammanfattning

Livsmedelsverket tackar för möjligheten att besvara remissen med förslag till en uppdaterad nationell cancerstrategi och välkomnar utredningens ambition att lägga större vikt vid förebyggande insatser inom cancerstrategin, inklusive levnadsvanor och strukturerat folkhälsoarbete.

Livsmedelsverket vill särskilt understryka att arbetet med matvanor är avgörande för att nå målen i cancerstrategin. Ett starkare förebyggande fokus på kost och matvanor har potential att påtagligt minska bördan av cancer i befolkningen. Arbetet är både evidensbaserat och kostnadseffektivt och kan samtidigt bidra till ökad jämlikhet i hälsa.

Livsmedelsverket tillstyrker att

- Regeringen utreder hur Folkhälsomyndighetens ansvar och mandat kopplat till cancer och andra icke-smittsamma sjukdomar kan förtydligas i myndighetens instruktion.
- Folkhälsomyndigheten får i uppdrag att inrätta en funktion för samverkan kring strategisk planering, prioritering och koordinering av det hälsofrämjande och förebyggande arbetet.
- Folkhälsomyndigheten, tillsammans med samverkansfunktionen, ges i uppdrag att ta fram en handlingsplan för de viktigaste insatserna för att förebygga icke-smittsamma sjukdomar.
- Folkhälsomyndigheten får i uppdrag att sammanställa evidensbaserade insatser som kan användas i det hälsofrämjande och förebyggande arbetet för att öka jämlikheten i hälsa. Här är det dock viktigt att bygga vidare på befintliga kunskapssammanställningar och endast komplettera med nya forskningsresultat, så att kunskapen snabbare kan omsättas i handling.

2025-10-03

Dnr 2025/03515

- Myndigheten för vård- och omsorgsanalys ges i uppdrag att utvärdera implementeringen av den nationella cancerstrategin i förhållande till strategins mål.

Livsmedelsverket tillstyrker även delmålen för att minska risken för att utveckla cancer. För att stärka uppföljningen föreslår vi att ett mål kopplas till de indikatorer för hållbar och hälsosam livsmedelskonsumtion som Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket tidigare presenterat. För att följa befolkningens matvanor behöver fler frågor om matvanor läggas till i Folkhälsoenkäten, Hälsa på lika villkor.

Utredningen bedömer också att Regeringen bör överväga att genomföra nödvändiga kvarstående utredningar för att ta beslut om sänkt mervärdesskatt på frukt och grönsaker samt utreda höjd skatt eller producentavgift på livsmedel med tillsatt socker. Livsmedelsverket välkomnar ett samlat arbete kring förebyggande insatser för ett framgångsrikt folkhälsoarbete.

Livsmedelsverket avstyrker att

Prevention och tidig diagnostik kombineras i samma övergripande mål.

- Tidig diagnostik är avgörande för överlevnad och bör därför ingå i mål 2 om ökad canceröverlevnad.
- Prevention syftar däremot till att minska antalet som insjuknar i cancer och förtjänar ett eget, renodlat mål. Ett tydligare fokus på prevention stärker strategins möjligheter att nå långsiktiga effekter.

Generella synpunkter

Livsmedelsverket bedömer att utredningen är välgjord och pekar i rätt riktning. Strategin lyfter fram matvanor som en viktig riskfaktor, men vi ser behov av ännu tydligare prioritering av kostrelaterade åtgärder. Det krävs:

- Konkreta mål,
- Tydliga resurser
- En klar ansvarsfördelning

För att förebyggande arbete med matvanor verkligen ska få genomslag behöver dessa aspekter integreras i genomförandet.

Vi ser positivt på att olika åtgärder för att stärka förutsättningarna för hälsosamma matvanor tas upp i remissen. Samtidigt saknas ett förslag om att utreda restriktioner för marknadsföring av ohälsosamma livsmedel gentemot barn – en åtgärd som Norge nyligen lagstiftat om. Livsmedelsverket rekommenderar att även Sverige överväger en sådan utredning.

2025-10-03

Dnr 2025/03515

Detaljerade synpunkter

Sid 130 under rubriken: Näringsriktig och hälsosam mat i skolan

Livsmedelsverket anser att det är oklart om skollagens krav på näringsriktiga måltider omfattar frukostar, mellanmål och kafeteriautbud. I underlaget finns följande skrivning ”Det saknas i Sverige reglering avseende kost i andra sammanhang som i kaféer och servering i kommunens lokaler”. Det är önskvärt att detta tydliggörs. För att säkerställa likvärdiga villkor samt för att undvika att gymnasieskolor av kostnadsskäl väljer bort måltider, bör även dessa måltider omfattas av lagkravet.

Sid166 - Insatser riktade till barn och unga bör vara prioriterade

Att skolfrukt införs i Sverige är positivt, men ytterligare åtgärder behövs för att barn ska nå rekommenderad konsumtion av frukt och grönsaker. Skolmåltider har en unik potential att forma goda matvanor för livet. Den strukturen bör utnyttjas bättre genom att spridas till fler arenor, exempelvis idrottsverksamhet och offentliga lokaler.

Livsmedelsverket föreslår att strategin kompletteras med följande:

- Insatser bör särskilt riktas mot att öka andelen äldre elever som stannar kvar på skolan för att äta den näringsriktiga lunch som serveras.
- Den väl etablerade strukturen för att erbjuda näringsriktiga skolluncher bör spridas till fler arenor, exempelvis idrottsevenemang och idrottsanläggningar.

Konsekvenser

Insatser för hälsosammare matvanor har potential att ge mycket stora folkhälsovinster och minska kostnader för sjukvården på sikt. Det är därför angeläget att dessa åtgärder tydligt beaktas i konsekvensanalysen.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Christina Nordin. I den slutliga handläggningen medverkade chefsjurist Elin Häggqvist och enhetschef Britta Ekman. Föredragande var handläggare Åsa Brugård Konde.

Christina Nordin

Åsa Brugård Konde

Kopia

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet Stefan Ernlund
stefan.ernlund@regeringskansliet.se